

NotatDato: 14.05.2018
Arkivsak: 2018/11018-1
Saksbehandlar: sigsvar

Til: Utval for opplæring og helse

Frå: Fylkesrådmannen

Organisering av munnleg og munnleg-praktisk privatisteksamen for kandidatar som går på private kurs**Bakgrunn**

Omlag halvparten av kandidatane som tek munnleg og munnleg-praktisk eksamen i fag frå studieførebuande utdanningsprogram er elevar på private kurs. Eksamenskontoret har i lang tid hatt ein avtale med private kurstilbydarar om at deira kandidatar så langt råd er skal få kurslæraren sin som eksaminator, og at eksamen skal haldast etter kursslutt.

På grunn av etiske og praktiske utfordringar ønskjer eksamenskontoret å gå vekk frå denne ordninga frå og med våren 2019.

Privatistordninga og private kurstilbydarar

Eksamenskontoret arrangerer kvart år om lag 19 000 privatisteksamenar, 40 % av desse er munnlege eller munnleg-praktiske. I dag er det tre aktørar som arrangerer kurs for privatistar i Bergen: Metis privatistiskole, Sonans privatistiskole og Kolon privatistiskole. Metis og Sonans har vore i marknaden lenge, medan Kolon starta hausten 2016. Talet på privatistar som går på kurs aukar. Skuleåret 2015/2016 gjekk om lag 40 % av privatistane som tok munnleg og munnleg-praktisk eksamen på kurs. Dette skuleåret (2017/2018) har talet auka til om lag 51 %.

Ei meir rettvis gjennomføring av privatisteksamen

Definisjonen av ein privatist i forskrift til opplæringslova er «ein som har meldt seg til eksamen i eitt eller fleire fag (...) utan å vere elev eller lærling i dette faget eller desse faga.» Privatisteksamen er eit fylkeskommunalt ansvar. Fylkeskommunen må sørge for at alle som melder seg opp til eksamen får mest mogleg like vilkår.

Privatistar vel sjølve korleis dei vil førebu seg til eksamen, og sidan det ikkje finst gratis tilbod, er det forståeleg at mange vel å kjøpe private kurs. Fylkeskommunen skal ikkje arrangere privatisteksamen på ein måte som skaper inntrykk av at det er naudsynt å kjøpe private kurs for å få ein god karakter.

Slik privatisteksamen er organisert i dag, får kandidatar som vel å betale for private kurs fordelar framfor kandidatar som ikkje går på kurs. I dei fleste tilfella får dei kurslæraren som eksaminator og eksamen etter at kursundervisninga er ferdig. Kursundervisninga er eksamensretta, og det kan stillast spørsmål ved kor

ukjende oppgåvene kandidatane møter på eksamensdagen er. Så langt råd er legg eksamenskontoret eksamen for kursdeltakarar etter at kursundervising er ferdig. Sidan om lag halvparten av kandidatane går på kurs, betyr dette i praksis at dei som ikkje går på kurs, i hovudsak får sine eksamenar tidleg i perioden og får kortare tid til å førebu seg.

Forholdet mellom sensor og eksaminator

Ein del sensorar meiner det er etisk problematisk med ei ordning som behandlar kandidatar ulikt. Andre melder at dei opplever press frå eksaminator når det gjeld karakterar, eller at eksamineringa verkar innøvd. I dei tilfella der eksamenspartia består av ei blanding av kursdeltakarar og andre kandidatar, opplever ein del sensorar at dei som ikkje går på kurs, blir behandla annleis enn kursdeltakarane.

Sidan dei sensorane som opplever desse problema sjeldan ønskjer å stå fram, er det ikkje mogleg å ta tak i sakene på ein skikkeleg måte. Vi meiner difor at den beste løysinga er å gå vekk frå denne ordninga.

Tilgang på nok sensorar

Argumenta for å halde på denne ordninga har vore å sikre at det var nok sensorar og eksaminatorar til å gjennomføre privatisteksamen.

Slik situasjonen er i dag, opplever eksamenskontoret at denne ordninga gjer det vanskelegare å få sensorkabalen til å gå opp. Dei siste periodane er det fleire sensorar som melder frå om at dei ikkje ønskjer å vere sensor på parti med kursdeltakarar, noko som gjer planlegginga meir komplisert. Truleg er det også ein del flinke lærarar som vel å ikkje ta på seg oppdrag for privatistar på grunn av dette.

Ordninga med kurslærarar som eksaminator fører også til at nokre av lærarane får svært mange eksaminatoroppdrag. Dette gjer ordninga meir sårbar. I vår vart til dømes ein av lærarane med flest eksaminatoroppdrag sjuk og måtte trekke seg frå alle oppdrag. Det er mykje meir arbeidskrevjande å fylle hol i planen enn å planleggje med jamn fordeling.

Kurslærarar som tidlegare har vore eksaminatorar for kursdeltakarane sine, vil framleis kunne få oppdrag for privatistar. For å sikre at kurslærarar ikkje møter kursdeltakarane sine når dei er sensorar, kjem eksamenskontoret berre til å setje dei opp som eksaminator i fagkodar dei ikkje held kurs i.

Meir effektiv ressursbruk på eksamenskontoret

For å sikre at kursdeltakarar får kurslæraren sin som eksaminator får eksamenskontoret lister med kandidatar frå dei som driv private kurs. Desse kandidatane må handsamast individuelt, noko som er svært arbeids- og tidkrevjande. Planleggingsprosessen vil truleg gå 5-6 gonger raskare om ein ikkje må ta desse individuelle omsyna.

Tidspunkt for innføring av endringa

Denne endringa kan oppfattast som inngripande for dei som driv kursverksemd. Det er difor rimeleg å gi desse god tid til å tilpasse seg endringane. Dersom endringane blir kunngjort før sommarferien, meiner vi at det vil vere rimeleg å innføre dei frå og med våreksamen 2019.

Andre fylke

Oslo kommune: Kandidatar som går på kurs, får kurslæraren sin som eksaminator. Privatistkontoret meiner at dei elles ikkje har folk nok til å gjennomføre alle eksamenar.

Rogaland: Har gått vekk frå ordninga med kurslærar som eksaminator. Dei som er lærarar på kurs for privatistar, får ikkje vere sensor, berre eksaminator, i fagkodane dei held kurs i.

Trøndelag: Sør-Trøndelag har gått vekk frå denne ordninga for fleire år sidan. Dei har ingen avgrensingar i kva type sensoroppdrag kurslærarar kan få.